

# SHRnutí ZÁKLADNÍCH TENDENCÍ SOCIÁLNÍHO A EKONOMICKÉHO VÝVOJE KRAJE V ROCE 2004

## OBYVATELSTVO

K 31. 12. 2004 měl Liberecký kraj 427 563 obyvatel, z toho 219 299 žen. Podle bilance obyvatelstva se počet obyvatel kraje v průběhu roku nepatrně snížil o 159 osob. Úbytek obyvatel byl způsoben jak pasivním saldem migrace (počet vystěhovalých převýšil počet přistěhovalých o 122 osob), tak i úbytkem obyvatel přirozenou měnou (v průběhu roku se živě narodilo o 37 dětí méně, než činil počet zemřelých osob).

V průběhu roku 2004 se v rámci kraje zvýšil počet obyvatel v okrese Česká Lípa o 223 osob a o pouze 9 osob v okrese Liberec, v okrese Jablonec nad Nisou se za stejné období počet obyvatel snížil o 120 a v okrese Semily o 271 osob. Okres Česká Lípa jako jediný z okresů Libereckého kraje vykázal v roce 2004 přírůstek počtu obyvatel způsobený jak kladným saldem migrace, tak i přirozeným přírůstkem obyvatelstva. V roce 2004 se v Libereckém kraji živě narodilo 4 312 dětí, tzn. o 267 dětí více než za stejné období minulého roku. Mezi živě narozenými dětmi mírně převažovali chlapci (51,7 %) a 36,0 % z nich se narodilo mimo manželství.

Relativně dosáhl Liberecký kraj v mezikrajském porovnání v počtu živě narozených na 1 000 obyvatel druhé nejvyšší hodnoty (10,1 ‰, hned za Ústeckým krajem). Mezi okresy Libereckého kraje se relativně nejvíce dětí narodilo v okrese Česká Lípa (10,4 ‰) a Liberec (10,3 ‰) a nejméně v okrese Semily (9,4 ‰). Ve sledovaném roce zemřelo v kraji 4 349 osob. Ukazatel kojenecká úmrtnost dosáhl v Libereckém kraji hodnoty 3,7 ‰. Na území kraje se v průběhu roku přistěhovalo 4 448 osob a naopak se jich 4 570 odstěhovalo. Relativně nejvíce osob se přistěhovalo do okresu Jablonec nad Nisou (14,5 ‰ přistěhovalých na 1 000 obyvatel), z tohoto okresu se relativně i nejvíce obyvatel odstěhovalo (15,1 ‰).

Za rok 2004 bylo v Libereckém kraji uzavřeno 2 254 sňatků, o 187 více než v roce 2003. Počet rozvodů dosáhl výše 1 468 a ve srovnání s rokem 2003 poklesl o 36. Relativně nejvíce manželství bylo v průběhu dvanácti měsíců tohoto roku uzavřeno v okrese Liberec (5,7 ‰ sňatků na 1 000 obyvatel). Okres Česká Lípa vykázal relativně nejvyšší rozvodovost (4,2 ‰ rozvodů na 1 000 obyvatel). V hodnocení úrovně potratovosti náleží Libereckému kraji třetí místo za Ústeckým a Karlovarským krajem, podíl potratů na 1 000 obyvatel v roce 2004 dosáhl 4,9 ‰.

## ZAMĚSTNANOST A MZDY

Počet zaměstnanců v ekonomických subjektech se sídlem na území kraje bez podnikatelských subjektů do 20 zaměstnanců (a u peněžních institucí a korporací, pojišťovacích společností, vládních institucí a soukromých neziskových institucí bez ohledu na počet zaměstnanců) v přepočtu na plně zaměstnané činil ke konci roku 2004 celkem 106 240 osob. V porovnání se stejným obdobím minulého roku zůstala celková zaměstnanost zhruba na stejné úrovni, počet zaměstnanců vzrostl pouze o 0,7 %.

Meziroční nárůst počtu zaměstnanců se projevil především v odvětvích pohostinství a ubytování (33,7 %) a peněžnictví a pojištnictví (16,2 %). V rámci zpracovatelského průmyslu pak došlo k zřetelnému zvýšení počtu zaměstnanců v potravinářském a tabákovém průmyslu (48,6 %), ve výrobě strojů a zařízení (44,7 %) a v gumárenském a plastikařském průmyslu (28,2 %). Úbytek zaměstnanosti se naopak projevil v odvětvích výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody (25,7 %), zemědělství, myslivost a lesní hospodářství (10,4 %), veřejná správa, obrana a sociální pojištění (4,9 %) a činnosti v oblasti nemovitostí, pronajímání nemovitostí, služby pro podniky, výzkum a vývoj (4,3 %).

Vývoj počtu zaměstnanců v průběhu roku 2004 v jednotlivých okresech kraje byl odlišný. Snížení zaměstnanosti zaznamenal pouze okres Semily, a to o 2,2 %. V okrese Česká Lípa se meziročně počet zaměstnaných nezměnil. V okrese Jablonec nad Nisou se zvýšila zaměstnanost jen nepatrně o 0,9 %. K nejvýraznějšímu nárůstu počtu zaměstnaných došlo v okrese Liberec, kde se jejich počet meziročně zvýšil o 2,7 %.

Průměrná hrubá měsíční mzda v Libereckém kraji přepočtená na plně zaměstnané, která byla zjišťována u všech ekonomických subjektů s 20 a více zaměstnanci a u peněžních institucí a korporací, pojišťovacích společností, vládních institucí a soukromých neziskových institucí bez ohledu na počet zaměstnanců, dosáhla ke konci roku 2004 výše 16 701 Kč. V uvedeném souboru vykazujících jednotek průměrná hrubá měsíční mzda vzrostla meziročně o 7,4 %. V porovnání s Českou republikou byla mzda v kraji nižší o 1 881 Kč. V mezikrajském srovnání se Liberecký kraj úrovní průměrné měsíční mzdy zařadil na 6. místo. Mezi okresy Libereckého kraje dosahovali v roce 2004 nejvyšší průměrné mzdy zaměstnanci v okrese Liberec, a to 17 371 Kč, a nejnižší v okrese Jablonec nad Nisou – 15 826 Kč. V porovnání 91 okresů České republiky (včetně obvodů Hl. města Prahy) se úrovní průměrné hrubé měsíční mzdy umístil okres Liberec na 32. místě, okres Česká Lípa na 34. místě, okres Semily na 54. místě a okres Jablonec nad Nisou na 56. místě.

Nejvyšší průměrné měsíční mzdy dosahovali v roce 2004 zaměstnanci v odvětvích výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody (19 495 Kč) a peněžnictví a pojišťovnictví (18 957 Kč). Naopak nejnižší mzdy v Libereckém kraji vykazovala odvětví zemědělství, myslivost a lesní hospodářství (12 237 Kč) a pohostinství a ubytování (11 450 Kč).

## VÝBĚROVÉ ŠETŘENÍ PRACOVNÍCH SIL

Ve čtvrtém čtvrtletí roku 2004 dosáhl počet osob hlavním zaměstnáním v Libereckém kraji celkem 205,5 tisíc osob, v tom 116,4 tisíc mužů (56,6 %) a 89,1 tisíc žen (43,4 %). V porovnání se stejným obdobím minulého roku byla celková zaměstnanost v kraji o 4,6 tisíce osob vyšší. Na celkovém počtu osob v hlavním zaměstnání v celé České republice se Liberecký kraj podílel pouze 4,3 %. V dalším zaměstnání souběžně se svým hlavním zaměstnáním pracovalo ve čtvrtém čtvrtletí 5,7 tisíc osob. Počet pracujících v dalším zaměstnání se tak meziročně zvýšil o 1,4 tisíc osob. Na zkrácenou pracovní dobu bylo zaměstnáno 8,4 tisíce osob, z toho 75,0 % žen. Počet obvykle odpracovaných hodin týdně v hlavním zaměstnání dosáhl ve sledovaném čtvrtletí 41,4 hodin, tj. 0,5 hodiny méně než ve 4. čtvrtletí roku 2003.

Ve čtvrtém čtvrtletí roku 2004 bylo zaměstnáno v odvětví průmyslu 42,6 % všech zaměstnaných v Libereckém kraji, ve stavebnictví 10,8 % a v odvětví obchodu, oprav motorových vozidel a spotřebního zboží 10,7 % zaměstnaných.

Míra ekonomické aktivity, která vyjadřuje podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných k počtu všech osob starších 15-ti let, dosáhla ve 4. čtvrtletí 2004 za obě pohlaví v Libereckém kraji 60,8 %. Proti stejnému období roku 2003 se zvýšila o 0,8 procentního bodu. Míra ekonomické aktivity vypočítaná pro muže činila ve sledovaném období 70,3 %, pro ženy 51,9 %.

Počet nezaměstnaných, zjištěný na základě výběrového šetření pracovních sil, ve 4. čtvrtletí roku 2004 dosáhl 13,5 tisíce osob (z toho 43,0 % tvořili muži). Proti stejnému období minulého roku se počet nezaměstnaných snížil o 1,3 tisíc osob. Obecná míra nezaměstnanosti zjištěná na základě výsledků výběrového šetření meziročně poklesla o 0,7 procentního bodu na 6,2 %. Obecná míra nezaměstnanosti žen činila 8,0 % a mužů 4,8 %. Na celkovém počtu nezaměstnaných se Liberecký kraj v rámci celé České republiky podílel 3,2 %.

## NEZAMĚSTNANOST (z údajů MPSV)

Úroveň jednotlivých ukazatelů nezaměstnanosti ke konci roku 2004 ovlivnilo mimo jiné i přijetí zákona o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb., s účinností od 1. 10. 2004.

Na úřadech práce v Libereckém kraji bylo k 31. 12. 2004 registrováno 20 299 nezaměstnaných. Oproti minulému roku se jejich počet snížil o 3,6 % a ve srovnání s koncem září roku 2004 poklesl o 1,8 %, tj. o 363 nezaměstnaných. Počet žen ucházejících se o zaměstnání ke konci roku 2004 činil 10 650 osob a meziročně poklesl o 2,7 %.

Míra nezaměstnanosti registrovaná na úřadech práce v Libereckém kraji dosáhla ke konci roku 2004 8,22 %. V porovnání 77 okresů České republiky se úroveň registrované míry nezaměstnanosti umístil okres Jablonec nad Nisou na 20. místě, okres Semily na 23. místě, okres Liberec na 36. místě a okres Česká Lípa na 41. místě. V mezikrajském srovnání se Liberecký kraj se úrovní míry nezaměstnanosti zařadil na 6. místo. K 31. 12. 2004 dosáhla registrovaná míra nezaměstnanosti v České republice hodnoty 9,47 %, Liberecký kraj se tak úrovní míry nezaměstnanosti pohybuje pod průměrem České republiky.

Ve srovnání s koncem roku 2003 v Libereckém kraji na jedné straně vzrostl o 2,5 % počet uchazečů o zaměstnání se změněnou pracovní schopností, na druhou stranu výrazně poklesl počet absolventů škol registrovaných na úřadech práce. Jejich pokles souvisí se skutečností, že podle nového zákona o zaměstnanosti nemá absolvent nárok na příspěvek v nezaměstnanosti. K 31. 12. 2004 pobíralo v kraji příspěvek v nezaměstnanosti jen 5 659 osob z registrovaných uchazečů o zaměstnání, tj. pouze 27,9 % nezaměstnaných. Ve srovnání s koncem roku 2003 se počet uchazečů pobírajících příspěvek v nezaměstnanosti snížil o 29,4 %. Na tomto výrazném snížení měl rozhodující podíl právě nově přijatý zákon o zaměstnanosti.

Na úřadech práce v Libereckém kraji bylo ke konci roku 2004 evidováno 2 547 volných pracovních míst. Na jedno volné pracovní místo připadalo v kraji 8,0 uchazečů. Při porovnání s koncem roku 2003 lze pozorovat nárůst počtu volných pracovních míst (42,7 %) a současně výrazný pokles ukazatele počet uchazečů na jedno volné pracovní místo (z 11,8 na již zmíněných 8,0 uchazečů).

## ORGANIZAČNÍ STRUKTURA PODNIKATELSKÉ SFÉRY

Na konci roku 2004 bylo evidováno ve statistickém Registru ekonomických subjektů (RES) v Libereckém kraji 108 207 subjektů. V porovnání s koncem roku 2003 došlo k nárůstu o 853 ekonomických subjektů, tj. o 0,8 %. Na zvýšení počtu subjektů měl nejvýraznější vliv přírůstek počtu společností s ručením omezeným (4,8 %), obecně prospěšných organizací (10,3 %) a společenství vlastníků jednotek (23,7 %).

V registru ekonomických subjektů v dělení podle právní formy jednoznačně převažují fyzické osoby nezapsané v obchodním rejstříku. Jejich počet k 31. 12. 2004 v kraji dosáhl 81 081 osob a jejich podíl na úhrnu všech subjektů byl 74,9 %. Z dalších významných právních forem bylo v rejstříku zapsáno 7 638 společností s ručením omezeným (7,1 %), 2 529 zahraničních osob (2,3 %), 1 027 společenství vlastníků jednotek, 453 akciových společností a také 38 státních podniků (0,04 %), jejichž počet se neustále snižuje.

Podle odvětví převažující činnosti ve struktuře ekonomických subjektů tvoří největší podíl subjekty zabývající se obchodem, opravami motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnosti (s počtem 28 420, tj. 26,3 % všech subjektů). Druhým nejsilněji zastoupeným odvětvím byl na konci roku 2004 zpracovatelský průmysl se 17 824 subjekty, tj. 16,5 %. Dalšími významnými odvětvími jsou činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu, podnikatelské činnosti (16 539 subjektů, tj. 15,3 %) a stavebnictví (14 668 subjektů, tj. 13,6 %).

Podle počtu zaměstnanců více než jedna čtvrtina subjektů zapsaných v Registru ekonomických subjektů tento údaj neuvádí a 58,4 % subjektů nezaměstnává žádného pracovníka. Do kategorie 1 – 5 zaměstnanců se zařadilo 9,2 % subjektů, počet 6 – 9 pracovníků uvedlo 1,2 % subjektů a 10 – 19 zaměstnanců 1,1 % subjektů. V kategorii s více než 2 500 zaměstnanců sídlí v Libereckém kraji 4 subjekty.

## STAVEBNÍ POVOLENÍ

Stavební úřady na území Libereckého kraje v uvedeném období vydaly 6 233 stavebních povolení na stavby v orientační hodnotě 7 473 mil. Kč. Průměrná hodnota jedné povolené stavby dosáhla v roce 1 198,9 tisíc Kč. Liberecký kraj v uplynulém roce dosáhl ve srovnání s rokem 2003 po Jihomoravském kraji druhého nejvyššího místa relativního přírůstu počtu vydaných stavebních povolení (9,8 %). Orientační hodnota staveb meziročně vzrostla o 16,1 %.

Vývoj uvedených ukazatelů nebyl v jednotlivých okresech Libereckého kraje stejný. V okresech Liberec a Semily vzrostl jak počet stavebních povolení (v prvním případě o 22,2 %, ve druhém o 2,9 %), tak orientační hodnota staveb (v okrese Liberec nárůst o 56,4 %, v okrese Semily nárůst o 31,1 %). V okresech Česká Lípa a Jablonec nad Nisou byl zaznamenán pouze nárůst počtu vydaných stavebních povolení.

Stavební povolení byla vydávána především na bytové a nebytové budovy (2 477 povolení, tj. 39,7 %), u kterých z 51,9 % nad novou výstavbou převažovala změna již dokončených staveb, a na ostatní stavby (2 378, tj. 38,2 %). Ochrany životního prostředí se týkalo 1 378 stavebních povolení (tj. 22,1 %). V okresech Česká Lípa a Semily převažovala stavební povolení na budovy (především na jejich změnu), v okrese Jablonec nad Nisou stavební povolení na ochranu životního prostředí. V okrese Liberec bylo 59,4 % z celkového počtu stavebních povolení zařazeno do skupiny ostatních staveb. Nejvyšší průměrná hodnota na jedno stavební povolení byla dosažena v okrese Semily (1 515,9 tis. Kč), nejnižší v okrese Jablonec nad Nisou (916,3 tis. Kč).

Stavební úřady v roce 2004 také vydaly 26 rozhodnutí o zrušených bytech, které se dotkla 35 bytů. Převážná většina z nich (29 tj. 82,9 %) zanikla z důvodu odstranění stavby (budovy) nebo její části (celého bytu).

## BYTOVÁ VÝSTAVBA

V uplynulém roce byla v Libereckém kraji zahájena výstavba 1 435 bytů a ve srovnání s rokem 2003 jejich počet poklesl o 21,9 %. Tento negativní vývoj byl zaznamenán jak v dalších sedmi krajích České republiky, např. Královéhradeckém (pokles o 12,5 %), Pardubickém (pokles o 7,4 %), tak i ve třech okresech našeho kraje. Pouze v okrese Liberec bylo v roce 2004 zahájeno více staveb než v roce 2003 (nárůst o 25,2 %). Více než 48 % zahájených bytů připadlo na rodinné domy, 33,9 % na bytové domy. Nástavbou, přístavbou a vestavbou k rodinným či bytovým domům byla započata výstavba 8,2 % bytů. Stále častějším způsobem získání nového bytu jsou stavební úpravy nebytových prostor – v roce 2004 bylo v rámci nich zahájena výstavba 111 bytů (ve srovnání s rokem 2003 nárůst o 258,1 %).

Příznivěji v našem kraji probíhalo ve srovnání s rokem 2003 dokončování bytů – jejich počet v roce 2004 dosáhl 1 316 bytů a údaj z předchozího roku překročil o 173 bytů, tj. o 15,1 %. V uvedeném období byla dokončena výstavba 548 bytů v bytových domech, 499 bytů v rodinných domech a 82 bytů v nástavbách, přístavbách a vestavbách k rodinným či bytovým domům. Seniorům pak bude sloužit 92 nových bytů v domech s pečovatelskou službou a penzionech. Počet dokončených bytů meziročně stoupl v okrese

Česká Lípa (o 22,5 %), Liberec (o 45,4 %) a Semily (o 21,6 %), v okrese Jablonec nad Nisou poklesl o 24,9 %.

K 31. 12. 2004 zůstává v Libereckém kraji rozestavěno 5 648 bytů (převážně v rodinných domech), přičemž jejich počet ve srovnání s rokem 2003 vzrostl o 1,8 %. Nejvíce rozestavěných bytů (35,6 % z celkového počtu) vykazuje okres Liberec.

## **ZEMĚDĚLSTVÍ**

Celková produkce masa realizovaná zemědělskými subjekty se sídlem na území kraje je druhá nejnižší v rámci krajů a její podíl na celorepublikové výrobě masa v roce 2004 dosáhl pouhých 1,7 %. Celkem bylo vyprodukováno 7 970 tun masa v jatečné hmotnosti, především pak vepřového (5 256 tun, tj. 65,9 %). Výrazně méně bylo vyrobeno masa hovězího (2 710 tun, tj. 34,0 %), skopového (2 tuny) a koňského (1 tuna). Ve srovnání s rokem 2003 výroba masa v kraji vzrostla absolutně o 1 099 tun, relativně o 16,0 %. Nejvýraznější nárůst vykázala výroba masa skopového (28,7 %) a vepřového (19,9 %).

Z velikosti kraje, intenzity zemědělské výroby a intenzity pěstování vybraných plodin v jednotlivých oblastech vychází i výše realizovaných objemů prodeje v kraji. Z tohoto pohledu nepatří zemědělské podniky nad 10 ha zemědělské půdy se sídlem v Libereckém kraji k stěžejním prodejcům rostlinných výrobků v České republice. Jejich podíl na republikovém prodeji dosáhl: u obilovin při objemu 57 352 prodaných tun 1,1 %, u luštěnin při objemu 2 013 tun 4,5 %, u konzumních brambor při objemu 1 232 tun 0,5 %. Liberecký kraj se podílel na prodeji ovoce 1,3 %, zeleniny 0,2 %, řepky 1,8 % a technické cukrovky 0,5 %.

Celková produkce jednotlivých plodin vychází z osevních ploch zjišťovaných v květnu a příznivých vegetačních podmínek v roce 2004. Ve sledovaném období dosáhla celková sklizeň obilovin 132 325 tun (při osevu 25 917 ha), brambor pozdních konzumních 9 662 tun (při osevu 397 ha), kukuřice na zeleno a na siláž 115 635 tun (při osevu 3 898 ha) a řepky 18 491 tun (při osevu 5 203 ha). Mezi obilovinami převažovala pšenice, především ozimá s hektarovým výnosem 5,76 tun.

## **PRŮMYSL**

Ke konci roku 2004 mělo v Libereckém kraji sídlo 123 průmyslových podniků se 100 a více zaměstnanci, přičemž převážná většina z nich (97,6 %) byla podle OKEČ zařazena do zpracovatelského průmyslu. Meziročně se počet subjektů snížil o 6 podniků. Průměrný evidenční počet zaměstnanců ve sledovaném období činil 48 141 osob a oproti předchozímu roku 2003 se snížil o 1,8 %. Z 9 odvětví zpracovatelského průmyslu, u kterých je uveden průměrný evidenční počet zaměstnanců, byl jejich nejvýraznější úbytek zaznamenán ve výrobě ostatních nekovových minerálních výrobků (10,1 %) a ve výrobě textilií, textilních a oděvních výrobků (8,9 %). Naopak největší meziroční navýšení stavu pracovníků vykázala výroba pryžových a plastových výrobků (8,8 %) a výroba elektrických a optických přístrojů a zařízení (6,4 %).

Průměrná měsíční mzda v průmyslových podnicích se 100 a více zaměstnanci vzrostla z 15 991 Kč v roce 2003 na 17 211 Kč v roce 2004, tj. o 7,6 %. Úrovní průměrné měsíční mzdy se Liberecký kraj v pomyslném žebříčku krajů umístil na šestém místě, prvenství si s průměrnou mzdou 23 126 Kč udržuje Hlavní město Praha. Nejvyšší uveřejněná mzda v rámci zpracovatelského průmyslu v Libereckém kraji byla dosažena ve výrobě dopravních prostředků a zařízení (21 065 Kč), nejnižší naopak ve výrobě textilií, textilních a oděvních výrobků (12 976 Kč).

Celkové tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v průmyslových podnicích se 100 a více zaměstnanci v běžných cenách se meziročně zvýšily o 14,1 %, tržby pouze z průmyslové výroby dosáhly relativního přírůstku ještě vyššího o 0,1 procentního bodu. Oba dva typy tržeb rostly i u všech uvedených odvětví zpracovatelského průmyslu, nejdynamičtěji u výroby elektrických a optických přístrojů a zařízení.

## **STAVEBNICTVÍ**

V odvětví stavebnictví působilo na území Libereckého kraje v roce 2004 v průměru 82 firem s 20 a více zaměstnanci, které zaměstnávaly 4 049 osob. Jejich průměrná mzda v hodnoceném období dosáhla 16 664 Kč, ve srovnání s rokem 2003 se zvýšila o 7,3 %. V čele mezikrajského srovnání s průměrnou mzdou 24 152 Kč dominovalo Hl. město Praha, na druhém místě se umístil Olomoucký kraj (18 192 Kč). Zbývající kraje lze rozdělit do dvou skupin: v první se mzdy pohybovaly v intervalu od 16 050 Kč do 16 937 Kč (7 krajů), ve druhé v intervalu 15 071 Kč – 15 664 Kč (5 krajů).

Objem základní stavební výroby dosáhl 6 106 mil. Kč běžných cen a oproti roku 2003 vzrostl o 10,4 %. Pozitivním směrem se vyvíjela i produktivita práce ze základní stavební výroby, která se meziročně zvýšila o 5,5 %.

Stavební práce podle dodavatelských smluv dosáhly 8 089 mil Kč běžných cen, z 98,6 % byly vykonány v tuzemsku, z 1,4 % v zahraničí. Rozhodující měrou (z 66,5 %) se na uvedené výši podílely stavební firmy z okresu Liberec. Meziroční relativní přírůstek stavebních prací libereckých stavebních firem byl v mezikrajském srovnání nejvyšší ze všech dosažených hodnot (25,7 %). Z celkového objemu stavebních prací v tuzemsku připadlo 87,6 % na novou výstavbu, rekonstrukce a modernizace, 11,2 % na opravy a údržbu. Ostatní práce tvořily 1,2 % tuzemských stavebních prací.